

**Marszałek
Województwa Podlaskiego**

Białystok, dnia 8 kwietnia 2021 r.

DRR-IX.052.5.2.2021

**Szanowna Pani
Małgorzata Jarosińska-Jedynak
Sekretarz Stanu**

Szanowna Pani Wiceprezesa,

w imieniu Marszałków Województw Polski Wschodniej (tj.: warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego i podlaskiego) przekazuję uwagi regionów co do oczekiwanego zakresu przyszłego programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027 (dalej FEPW).

Odnosząc się do propozycji przedłożonej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (dalej Ministerstwo) informuję, iż 6 wymienionych wyżej Województw jest zgodnych w poniższych kwestiach:

- ✓ Polska Wschodnia, w każdej ze swoich edycji, wspierała działania poświęcone przedsiębiorcom, dlatego też uważamy, że działania w ramach Priorytetu 1 powinny być kontynuowane. Mamy tu na myśli platformy startowe, działania na rzecz wspierania procesów wzornictwa w MŚP, czy pożyczki na rzecz rozwoju firm z branży turystycznej. Z zadowoleniem zauważamy, iż pojawiają się nowe obszary wsparcia w FEPW, jak wsparcie automatyzacji i robotyzacji MŚP czy tzw. gospodarka obiegu zamkniętego, co jest bardzo istotne z uwagi na wyzwania klimatyczne, które stoją przed regionami Polski Wschodniej.
- ✓ Proponujemy dodanie interwencji dotyczącej wsparcia promocji Makroregionu Marki Polski Wschodniej oraz wsparcia obsługi inwestorów i eksporterów.
- ✓ Odnosząc się do działania dotyczącego dystrybucji energii w ramach Priorytetu 2 chcemy zauważyć, iż powinno być ono dofinansowane w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (dalej FEnIKS) tak, jak to będzie miało miejsce w innych regionach kraju. Dlatego też proponujemy usunięcie tej interwencji z projektu programu. Wyzwaniami jakie stoją przed naszymi regionami jest zapewnienie mobilności naszym mieszkańcom w zgodzie ze środowiskiem i poszanowaniem klimatu, dlatego też jak najbardziej pochwalamy interwencję dotyczącą niskoemisyjnej sieci transportu miejskiego. Chcielibyśmy, aby ta interwencja dotyczyła wszystkich miast w naszych regionach, w szczególności miast podregionalnych i tracących funkcje społeczno-gospodarcze, również tych mniejszych. Zorganizowanie nowoczesnej, niskoemisyjnej

komunikacji to narzędzie, które pozwoli im na podjęcie próby przeciwdziałania marginalizacji. Wyznawaniem klimatycznym będzie przygotowanie się miast do procesów pogłębiających się zmian klimatycznych, takich jak ekstremalne zjawiska pogodowe, np. nawalne deszcze, grad, susze, ograniczenia w dostępie do wody. Tym zjawiskom ma przeciwdziałać kolejna interwencja, która została zaproponowana w FEPW, tj. adaptacja do zmian klimatu.

- ✓ W obszarze zarówno transportu drogowego (drogi wojewódzkie), jak i kolejowego, wciąż jest jeszcze wiele wyzwań przed naszymi regionami, dlatego uważamy działania FEPW za nieodzowne. Optujemy za tym, aby przy dyskusji o infrastrukturze kolejowej (a rozmawialiśmy już o konkretnych liniach), PKP PLK przedstawiły listę projektów, które będą realizowane w ramach programu.
- ✓ W naszej ocenie, musimy zapewnić, aby flagowy projekt Polski Wschodniej Green Velo miał kontynuację w kolejnej perspektywie. Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo to najbardziej spektakularny projekt rowerowy jaki do tej pory zrealizowano w Polsce. To ponad 2000 km specjalnie wytyczonych tras (trasa główna 1887,5 km; trasy łącznikowe i boczne: łącznie 192 km).
- ✓ Polska Wschodnia to cenne przyrodniczo obszary z silnie rozwiniętą turystyką krajoznawczą i aktywną. Z uwagi na te walory, wspieranie zarówno marki „Uzdrowiska Polski Wschodniej”, jak i produktów turystycznych jakimi są szlaki tematyczne, jest jak najbardziej zasadne. Cieszy nas również to, iż Ministerstwo zaproponowało działanie dotyczące uzdrowisk i sanatoriów, o które regiony wielokrotnie zabiegały na forum Komisji ds. Polski Wschodniej.
- ✓ Uważamy, iż skądinąd bardzo potrzebne działanie dotyczące miejsc aktywności lokalnej, nie powinno być ujęte w ramach FEPW, gdyż w naszej ocenie będą tu dofinansowywane projekty o charakterze regionalnym z zakresu kultury czy animacji wykorzystania czasu wolnego. To tzw. miejsca trzecie, realizowane przez podmioty lokalne, kierowane do społeczności mniejszych miejscowości i wsi, stąd powinny one znaleźć się w katalogu interwencji poszczególnych RPO.
- ✓ Wskazujemy na zbyt ogólny charakter konsultowanego dokumentu, co utrudnia dokonanie właściwej analizy jego zapisów. Brakuje uzasadnienia dla przekazywania na poziom programu ponadregionalnego wymogu Komisji Europejskiej w zakresie zastosowania określonej wysokości markerów środowiskowych i ring-fencingów. Zauważane jest powielanie zakresu wsparcia z programu FEnIKS. Problemem jest zbyt rozdrobniony zakres interwencji w kontekście dostępnej alokacji i możliwości uzyskania realnego wpływu realizowanych działań na trwałe zmiany strukturalne w regionach Polski Wschodniej.
- ✓ Podkreślamy, iż niezbędna jest koncentracja na wybranych działaniach, najbardziej zapewniających efekt skali w rozwoju Makroregionu. W rezultacie, przyszłe projekty w Polsce Wschodniej powinny wpisywać się w ponadregionalny charakter interwencji oraz charakteryzować się dodatkowo wsparciem dla regionów w nim uczestniczących. Ważną kwestią będzie także jasna demarkacja wsparcia w poszczególnych obszarach tematycznych (CP 1-4) w podziale na kraj/makroregion/regiony, tak aby nie było wątpliwości interpretacyjnych oraz utrudnień w planowaniu przyszłej perspektywy, także w programach regionalnych.

W toku wspólnych dyskusji pomiędzy 6 regionami poruszano wiele istotnych kwestii nowego programu. Przy części propozycji dotyczących FEPW każdy z regionów pozostał przy swojej wizji. Warto jednak, aby Ministerstwo zapoznało się z różnego rodzaju rozwiązaniami, jakie proponowano w toku rozmów, gdyż zapewne ukierunkuje to prace nad uszczegółowieniem wsparcia.

Przechodząc do uwag regionów dotyczących poszczególnych priorytetów FEPW informuję:

➤ **PRIORYTET 1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACJE**

Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie zrównoważonego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.

Działania: Platformy startowe; Wsparcie procesów wzorniczych w MŚP; Gospodarka obiegu zamkniętego w MŚP; Automatyzacja i robotyzacja w MŚP; Pożyczki na rozwój turystyki.

✓ Wszystkie regiony opowiadają się za dodaniem 2 nowych działań z proponowaną kwotą alokacji:

Promocja Marki Polski Wschodniej – 3 mln euro

Wsparcie obsługi inwestora i eksportera – 7 mln euro

Województwo Mazowieckie zaznacza, przy jednoczesnej aprobacie pozostałych regionów, iż wsparcie funkcjonowania Domu Polski Wschodniej, podawane jako przykład projektu z ww. zakresu, jest jednym z kilku możliwych działań wsparcia Marki Polski Wschodniej.

Województwo Warmińsko-Mazurskie zauważa, iż dyskusji wymaga demarkacja planowanych działań w tej osi priorytetowej: *Platformy startowe*. Proponuje się utrzymanie dotychczasowych założeń podziału interwencji na FEPW i RPO, ponieważ model sprawdził się, a projekty były wysoko oceniane zarówno przez odbiorców wsparcia, jak i beneficjentów (parki naukowo-technologiczne). *Automatyzacja i robotyzacja MŚP* – ważne jest, aby w programie makroregionalnym wsparcie obejmowało projekty kompleksowe dla firm (od analizy potrzeb, wyznaczenia ścieżki zmian w kierunku cyfryzacji, po wdrożenie proponowanych rozwiązań). *Gospodarka Obiegu Zamkniętego (GOZ)* - w programie makroregionalnym projekty zakładające współpracę/sieciowanie firm, m.in. w celu tworzenia łańcuchów dostaw obiegu zamkniętego (CLSCM).

➤ **PRIORYTET 2. ENERGIA I KLIMAT**

Cel szczegółowy (iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym.

Działanie: Dystrybucja energii.

✓ Wszystkie regiony opowiadają się za usunięciem ww. działania.

Argumentację za usunięciem działania podaje Województwo Podlaskie i Podkarpackie z poparciem reszty województw, tłumacząc, iż ten typ projektów nie wpisuje się w charakter programu

dedykowanego makroregionowi wymagającemu szczególnego wsparcia. Ponadto, zakres wsparcia nie powinien powielać interwencji z projektowanym programem FEnIKS. Mając na uwadze fakt, iż pozostałe województwa Polski będą mogły aplikować o wsparcie na ten typ projektów w ramach tego programu, FEPW straci swój charakter dodatkowości.

Działanie: Adaptacja do zmian klimatu.

Województwu Mazowieckiemu zależy, aby wsparcie w ramach Priorytetu 2 Energia i Klimat, tj. działania: Adaptacja do zmian klimatu i zielone miejsca trzecie oraz Zrównoważona mobilność miejska, zostało zaadresowane dodatkowo do wszystkich stolic NUTS 2 z terenu regionu mazowieckiego, tj. miast: Ostrołęka, Siedlce, Radom, Żyrardów, Płock i Ciechanów wraz z ich miejskimi obszarami funkcjonalnymi.

Województwo Warmińsko-Mazurskie alokację pochodzącą z usuniętego działania dotyczącego dystrybucji energii, proponuje przeznaczyć na: transport miejski, drogi, kolej, uzdrowiska i szlaki turystyczne. Zaproponowaną na to działanie alokację 210 mln euro proponuje podzielić w następujący sposób: transport miejski: + 130 mln euro, kolej: + 50 mln euro, uzdrowiska - reszta. Ponadto, mając na uwadze potrzebę koncentracji tematycznej, która w wybranych, najbardziej efektywnych działaniach, dających efekt skali w rozwoju Makroregionu zapewni właściwy rozwój Polski Wschodniej, Województwo proponuje:

- Objęcie ww. działaniem tylko miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych, a resztę miast uwzględnić w programach regionalnych. Obecnie realizowany jest ze środków PO IiŚ 2014-2020, przez miasta powyżej 100 tys. mieszkańców, projekt systemowy pt. *Miejskie Plany Adaptacji*, w którym 44 miasta przygotowują plany na działania inwestycyjnie do realizacji w ramach FEnIKS (według demarkacji opublikowanej przez Ministerstwo). Te same działania planowane są w FEPW. Kwalifikują się do tego projektu stolice województw Polski Wschodniej oraz Radom, miasta subregionalne, a także miejscowości o gęstości zaludnienia powyżej 1000 mieszkańców/km². W przypadku zabezpieczenia środków w FEnIKS dla największych miast, Województwo proponuje resztę miast finansować z programów regionalnych, a w FEPW usunąć to działanie.
- Przekazanie tych środków m.in. na rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego, pozwoli na wypełnienie założeń i celów klimatycznych, które nakłada na nas Unia Europejska a jednocześnie działanie dotyczące tzw. *zielonych miejsc trzecich* z pewnością będzie mogło być zrealizowane z poziomu regionalnego, bo taki jest charakter tych przedsięwzięć (brakuje im cech projektu makroregionalnego). Postuluje się również koncentrację działań na transporcie zbiorowym w miastach wojewódzkich, podobnie jak w kończącej się perspektywie 2014-2020. Pozostałe ośrodki powinny otrzymać wsparcie z budżetu FEnIKS (koperta dla ośrodków subregionalnych Polski Wschodniej) lub programów regionalnych (pozostałe mniejsze ośrodki miejskie). Takie rozwiązanie pozwoli zrealizować projekty w stolicach regionów, odpowiednio do zapotrzebowania, z uwzględnieniem konieczności dokończenia inwestycji sieciowych rozpoczętych jeszcze w perspektywie 2007-2013 - PO Rozwój Polski Wschodniej.

Cel szczegółowy (viii) Promowanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.

Działanie: Zrównoważona mobilność miejska.

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za zwiększoną kwotą alokacji w tym działaniu - minimum 450 mln euro - maksimum 530 mln euro.

Województwo Lubelskie poddaje pod rozważenie Ministerstwa linię demarkacyjną w kształcie: wsparcie z FEPW dla miast subregionalnych i regionalnych wraz z ich obszarami funkcjonalnymi w postaci zakupu taboru - jedynie autobusów elektrycznych, a z RPO pozostała infrastruktura.

Województwo Podlaskie proponuje ustalenie linii demarkacyjnej nie w oparciu o kategorię poszczególnych miast, a o zakres inwestycji, tj. projekty polegające jedynie na zakupie autobusów elektrycznych – FEPW, pozostała infrastruktura miejska – RPO.

➤ PRIORYTET 3. SPÓJNA SIEĆ TRANSPORTOWA

Cel szczegółowy (iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu.

Działanie: Infrastruktura drogowa.

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za zwiększoną kwotą alokacji w tym działaniu - minimum 450 mln euro - maksimum 550 mln euro.

Regiony zgodnie uważają, iż alokacja zaproponowana w programie FEPW z przeznaczeniem na infrastrukturę transportową jest za niska. Makroregion Polski Wschodniej rozwija się, ale jako obszar niezamożny potrzebuje dodatkowego wsparcia stosownie do indywidualnych potrzeb w regionach, aby „dogonić” resztę kraju. Przewycięzanie negatywnych trendów rozwojowych musi wspomagać rozwój infrastruktury transportowej. Bez wątplenia stanowi ona nie jedyny, ale za to kluczowy czynnik pobudzania procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Dlatego wnosimy o zabezpieczenie jak największej kwoty na inwestycje w drogi wojewódzkie, z zachowaniem sprawiedliwego sposobu dystrybucji środków pomiędzy województwami.

Województwo Warmińsko-Mazurskie proponuje, aby minimalna kwota na rozwój dróg wojewódzkich wyniosła 550 mln euro.

Województwo Świętokrzyskie podkreśla, iż zakres działania dotyczącego infrastruktury drogowej powinien obejmować wyłącznie drogi wojewódzkie.

Województwo Lubelskie rekomenduje do FEPW projekty drogowe: droga 833, droga 858, droga 842.

Działanie: Ponadregionalna infrastruktura kolejowa.

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za zmianą kwoty alokacji w tym działaniu - minimum 400 mln euro - maksimum 550 mln euro.

Województwo Podkarpackie wnosi o utrzymanie inwestycji w ramach Wschodniej Magistrali Kolejowej, tj.: na liniach kolejowych nr 74/78/25 (tzw. trójstyk: odcinek Stalowa Wola – Tarnobrzeg/Sandomierz – Ocice/Padew) oraz na linii kolejowej nr 68 (odcinek Stalowa Wola Rozwadów – Przeworsk). Proponowana alokacja: 500 mln euro.

Województwo Świętokrzyskie postuluje, aby działanie dotyczące ponadlokalnej infrastruktury kolejowej zachowało zaproponowaną przez Ministerstwo alokację w wysokości 500 mln euro.

Województwo Warmińsko-Mazurskie zwraca uwagę na konieczność sprawiedliwego zaprogramowania wsparcia dedykowanego projektom infrastruktury kolejowej i w tym celu równoważenia wsparcia w regionach przez FEPW. Największe projekty kolejowe (TEN-T, komponenty CPK), ze względu na swoją specyfikę i profil projektowy powinny być finansowane np. z programu FEnIKS, Instrumentu Łącząc Europę (CEF) lub dedykowanych krajowych programów wieloletnich, finansowanych z budżetu państwa. Województwo podtrzymuje wniosek o zwiększenie alokacji na kolej do poziomu 550 mln euro w celu umożliwienia finansowania przez FEPW projektów kolejowych we wszystkich regionach Polski Wschodniej. Powinny to być połączenia o wybitnie międzyregionalnym charakterze, których realizacja pozytywnie wpłynie na spójność Makroregionu w wymiarze wewnętrznym (w tym przypadku będzie to łączność z województwem podlaskim dzięki modernizacji linii kolejowej Gołdap-Olecko) oraz zewnętrznym (tu też w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego nastąpi dowiązanie do *Rail Baltica* w okolicach Olecka). Region nie dopuszcza możliwości finansowania linii kolejowych tylko w wybranych województwach, jak to proponuje Ministerstwo (vide dokończenie tzw. *Magistrali Wschodniej*).

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za dodaniem nowego działania: Infrastruktura tras rowerowych z proponowaną kwotą alokacji: 120 mln euro.

Województwo Lubelskie informuje, że koszt powstania 1 km trasy rowerowej, zgodnej ze standardami europejskimi to kwota ok. 1 mln zł. Mając na uwadze konieczność zaangażowania dużych nakładów finansowych na budowę i rozbudowę infrastruktury rowerowej w ramach FEPW, jest zasadne wygospodarowanie środków na ten cel i dodanie odrębnego działania pn. Rozbudowa Transportu Rowerowego do Priorytetu 3 Spójna sieć transportowa.

Województwo Podkarpackie proponuje wydzielenie dedykowanej interwencji dla rozwoju infrastruktury transportu rowerowego jako infrastruktury liniowej o określonych, przyjętych w UE standardach. Należy podkreślić, iż interwencja będzie miała charakter inwestycyjny. Zadania obejmowałyby rozbudowę i modernizację istniejących tras rowerowych w kierunku dostosowania ich do obecnych standardów infrastruktury rowerowej oraz budowę nowych tras. Powstała infrastruktura rowerowa mogłaby łączyć się ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo, co zwiększy efekt inwestycji. Interwencja nawiązywałaby do zadania z perspektywy 2007–2013 i rozwoju tras rowerowych – Green Velo. Ponadto, ten typ interwencji osiąga marker klimatyczny 100%. Obecnie Komisja Europejska dopuszcza infrastrukturę rowerową wyłącznie w CP2 jako

mobilność w miastach i ich obszarach funkcjonalnych. W FEPW widzimy mobilność rowerową w CP3, dlatego też konieczne będzie podjęcie dialogu z KE w celu uzyskania zgody na realizację tego typu projektów w CP3.

- **PRIORYTET 4. KAPITAŁ SPOŁECZNY, TURYSTYKA ORAZ USŁUGI UZDROWISKOWE**
Cel szczegółowy (iv) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.

Działanie: Marka „Uzdrowiska Polski Wschodniej”.

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za zwiększoną kwotą alokacji w tym działaniu - minimum 110 mln euro - maksimum 150 mln euro oraz za rozszerzeniem interwencji o obszary ochrony uzdrowiskowej.

Województwo Lubelskie widzi potrzebę skierowania wsparcia również do nowo powstających podmiotów świadczących kompleksowe usługi sanatoryjno – uzdrowiskowe.

Województwo Warmińsko-Mazurskie oczekuje znacznego zwiększenia alokacji na uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej do kwoty minimum 150 mln euro. Przy 12 uzdrowiskach i 6 obszarach ochrony uzdrowiskowej w Polsce Wschodniej alokacja 75 mln euro jest daleko niewystarczająca na realizację zaplanowanych działań. Włączenie uzdrowisk do zakresu interwencji programu powinno wiązać się z zabezpieczeniem odpowiednich środków na realizację projektów w poszczególnych regionach. Zidentyfikowany i rozpoznany potencjał w regionach pokazuje, że zapotrzebowanie na środki w tym działaniu jest większe od proponowanej alokacji, a realizując ten obszar z FEPW niemożliwe jest komplementarne wsparcie tego typu działań z RPO.

Cel szczegółowy (v) Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, integracji społecznej i innowacjach społecznych.

Działanie: Miejsca aktywności społecznej.

- ✓ Wszystkie regiony opowiadają się za usunięciem ww. działania.

Województwo Podkarpackie zaznacza, iż projekty mające na celu unowocześnienie i wzmocnienie roli bibliotek, jako instytucji kultury, poprzez przekształcenie w nowoczesne mediateki umożliwiające dostęp mieszkańców do dóbr kultury wpisują się w wyzwania społeczne Makroregionu. Jednakże należy podkreślić, iż projekty o takim charakterze powinny być realizowane z poziomu regionalnego, bądź poprzez programy systemowe odpowiedniego ministerstwa.

Województwo Warmińsko-Mazurskie dodaje, że właściwa jest rezygnacja z działania dotyczącego mediatek i przeznaczenie tych środków na szlaki turystyczne i uzdrowiska. Wspomniane mediateki są interesującym pomysłem, ale mają cechy projektów regionalnych i dlatego powinny być objęte zakresem wsparcia RPO.

Działanie: Produkty turystyczne.

✓ Wszystkie regiony opowiadają się za zwiększoną kwotą alokacji w tym działaniu - minimum 110 mln euro - maksimum 130 mln euro.

Województwo Lubelskie wskazuje na promocję projektu dotyczącego Wiślanej Trasy Rowerowej oraz wsparcie Szlaków kajakowych Polski Wschodniej i kamperów, a Województwo Warmińsko-Mazurskie opowiada się za wyodrębnieniem linii budżetowych dla szlaków turystycznych, w ramach których ogłaszane byłyby nabory wniosków.

W odniesieniu do wszystkich działań wskazanych w FEPW, a w szczególności do działań z zakresu przeciwdziałania zmianom klimatu, mobilności miejskiej oraz transportowych: drogowych, kolejowych i rowerowych, etc., konieczne jest spełnienie wszelkich warunków formalnych i merytorycznych wynikających z właściwych rozporządzeń unijnych, jak również konstrukcja linii demarkacyjnej zarówno pomiędzy FEPW a następcami RPO, jak i programem FEnIKS. Dlatego Województwo Podlaskie proponuje, aby katalog projektów lub beneficjentów objętych zakresem wsparcia FEWP został uzgodniony bilateralnie pomiędzy Ministerstwem, a każdym z 6 regionów i ujęty w poszczególnych kontraktach programowych. Takie rozwiązanie pozwoli zapewnić indywidualne, uzgodnione z regionem wsparcie, przy jednoczesnym oparciu demarkacji na narzędziu gwarantującym Ministerstwu koordynację i kontrolę zakresu wsparcia.

W imieniu Panów Marszałków Województw Polski Wschodniej:

Andrzeja Bętkowskiego - Marszałka Województwa Świętokrzyskiego

Gustawa Marka Brzezina - Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Władysława Ortyła - Marszałka Województwa Podkarpackiego

Jarosława Stawiarskiego - Marszałka Województwa Lubelskiego

Adama Struzika - Marszałka Województwa Mazowieckiego

Artur Kosicki

Marszałek Województwa Podlaskiego

